

«Τούτο Σάββατόν ἐστί το υπερευλογημένον»

(Θεολογικό σχόλιο στο περιεχόμενο και τα νοήματα του Μεγάλου Σαββάτου)

ΛΑΜΠΡΟΥ ΣΚΟΝΤΖΟΥ Θεολόγου - Καθηγητού

« Τω Αγίω και Μεγάλω Σαββάτω, την θεόσωμονταφήν και την εις Άδου κάθοδον του Κυρίου και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού εορτάζομεν, δι' ών της φθοράς το ημέτερον γένος ανακληθέν προς αιωνίαν ζωήν μεταβέβηκε». Σύμφωνα με το ιερό συναξάρι αυτήν την άγια ημέρα τιμάμε και προσκυνάμε την ταφή του Κυρίου μας και την εις Άδου Κάθοδόν Του.

Το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής, αφότου εξέπνευσε ο Κύριος επί του σταυρού, έπρεπε να ταφεί και μάλιστα βιαστικά, διότι όπως μας πληροφορεί ο ιερός Ευαγγελιστής οι Ιουδαίοι «ίνα μη μείνη επί του σταυρού τα σώματα εν τω σαββάτω, επει Παρασκευή ην' ην γαρ μεγάλη η ημέρα εκείνη του σαββάτου ήρώτησαν τον Πιλάτον ίνα κατεαγώσιν αυτών τα σκέλη, και αρθώσιν» (Ιωάν.19,31).

Οι στρατιώτες με χονδρές σιδερένιες βέργες τσάκισαν τα κόκαλα των δύο συσταυρωμένων ληστών, για να επιταχύνουν το θάνατό τους, διότι ακόμη δεν είχαν εκπνεύσει. «Επί τον Ιησούν ελθόντες ως είδον αυτόν ήδη τεθνηκότα, ου κατέαξαν αυτού τα σκέλη, αλλ' εις των στρατιωτών λόγχη αυτού την πλευράν ένυξε, και ευθέως εξήλθε αίμα και ύδωρ» (Ιωάν.19,33). Αυτό σημαίνει ότι ο θάνατος του Κυρίου υπήρξε πραγματικός, εις πείσμα όλων εκείνων των συκοφαντών, οι οποίοι συνεχίζοντας την θεομάχο έχθρα των αρχόντων του Ισραήλ, υποστήριζαν και υποστηρίζουν ότι δήθεν δεν πέθανε επί του σταυρού και κατά συνέπεια η ανάστασή Του ήταν ψεύτικη!

Κοντά στο σταυρό του Κυρίου είχαν απομείνει μόνο η Θεοτόκος και οι ηρωικές γυναίκες μαθήτριές Του, οι οποίες συνέπασχαν με Αυτόν, έκλαιγαν και πενθούσαν το άδικο πάθος και το θάνατό Του. Αντίθετα οι ένδεκα μαθητές είχαν κρυφτεί για το φόβο των Ιουδαίων (Ιωάν.20,19). Όμως ήταν αδύνατο σ' αυτές να αναλάβουν το δύσκολο έργο της αποκαθλώσεως και της ταφής του Χριστού.

Το πιο ανυπέρβλητο εμπόδιο ήταν η αίτηση στον Πιλάτο να τους δοθεί η άδεια της ταφής.

Το έργο αυτό ανάλαβαν οι ευσεβείς άρχοντες Ιωσήφ και Νικόδημος. «Επεί ην Παρασκευή, ο εστιπροσάββατον, ελθών Ιωσήφ ο από Αριμαθαίας, ευσχήμων βουλευτής, ος και αυτός ην προσδεχόμενος την βασιλείαν του Θεού, τολμήσας εισήλθε προς Πιλάτον και ητήσατο το σώμα του Ιησού». Εκείνος «εδωρήσατο το σώμα τω Ιωσήφ. Και αγοράσας σινδόνα και καθελών αυτόν ενείλησε τη σινδόνη και κατέθηκεν αυτόν εν μνημείω, ο ην λελατομημένον εκ πέτρας, και προσεκύλισελίθον επί την θύραν του μνημείου» (Μάρκ.15,43-46). Αυτή ήταν και η τελευταία πράξη του Θείου Δράματος. Ο «αχώρητος παντί» χωρά και κρύπτεται στον τάφο. Αυτός που κατοικεί στα απέραντα ουράνια κείται στο υγρό μνημείο. Μυστήριο μέγα!

Η ψυχή του Κυρίου, όπως αναφέραμε στο σχόλιό μας της Μεγάλης Παρασκευής, κατέβηκε στον Άδη, όπως αναφέρει σαφέστατα ο απόστολος Πέτρος «θανατωθείς μεν σαρκί, ζωοποιηθείς δε πνεύματι εν ω και τοις εν τη φυλακή πνεύμασι πορευθείς εκήρυξεν» (Α΄Πέτρ.3,18) και ομιλών για την Ανάσταση του Κυρίου «ου κατελείφθη η ψυχή αυτού εις άδου ουδέ η σαρξ αυτού είδε διαφθοράν» (Πραξ.2,31). Το ίδιο και ο απόστολος Παύλος έγραψε πως ο Χριστός «κατέβη πρώτον εις τα κατώτατα μέρη της γης» (Εφεσ.4,9), σύμφωνα με την αντίληψη της εποχής ότι ο Άδης βρίσκεται στα έγκατα της γης. Εκεί ο Κύριος κατά την τριήμερο παραμονή Του συνέχισε και στον κόσμο των πνευμάτων το απολυτρωτικό Του έργο. Κήρυξε το ευαγγέλιο της σωτηρίας και στους απ' αιώνος νεκρούς. Όπως στον κόσμο των ζωντανών έτσι και στον κόσμο των νεκρών υπήρξαν εκείνοι που πίστεψαν και εκείνοι που αρνήθηκαν το κήρυγμά Του. Κατά την λαμπροφόρο Ανάστασή Του ανέβασε μαζί Του και όσους πίστεψαν σ' Αυτόν.

Σύμφωνα με τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς η κάθοδος του Κυρίου στον Άδη υπήρξε επεισοδιακή. Σε πρωτοχριστιανικό κείμενο διαβάζουμε: Όταν ο Χριστός πλησίασε στις βαριές θύρες του Άδη ακούστηκε μια γοερή φωνή «άρατε πύλας λέγουσα. Ακούσας ο Άδης εκ δευτέρου την φωνήναπεκρίθη ως δήθεν μη γινώσκων και λέγει: Τις εστιν ούτος ο βασιλεύς της δόξης; Λέγουσιν οι άγγελοι του δεσπότη: Κύριος κραταιός και δυνατός, κύριος δυνατός εν πολέμω.

Και ευθέως άμα τω λόγω τούτω αι χαλκαίπύλαισυνετρίβησαν και οι σιδηροί μοχλοί συνεσθλάσθησαν, και οι δεδεμένοι πάντες νεκροί ελύθησαν των δεσμών, και ημείς μετ' αυτών. Και εισήλθεν ο βασιλεύς της δόξης ώσπερ άνθρωπος, και πάντα τα σκοτεινά του Άδου εφωτίσθησαν» (Evang.Nicodimi, ParsII, cap.V (XXI)3).

Οι εντυπωσιακές αυτές σκηνές ενέπνευσαν τα μέγιστα στην θαυμάσια εικονογραφία και ιδιαίτερα την μεγαλειώδη υμνολογία του Μ. Σαββάτου. Αυτή μαζί με την υμνολογία του Πάσχα αποτελεί το αποκορύφωμα της θρησκευτικής ποιήσεως. Ο θεολογικότατος κανόνας του Όρθρου του Μεγάλου Σαββάτου και ο περίφημος και δημοφιλής Επιτάφιος Θρήνος υμνούν το νεκρό Θεό και προαναγγέλλουν την θριαμβευτική Του ανάσταση. Ρίγη συγκινήσεως και πνευματικής τέρψεως γεμίζουν τις ψυχές των πιστών, οι οποίοι γεμίζουν ασφουκτικά τους ναούς για κλίνουν γόνυ μπροστά στον ανθοστόλιστο Επιτάφιο, να προσκυνήσουν τον Κτίστη του κόσμου, ο Οποιος«Ως ανείδεος νεκρός καταφαίνεται, ο την κτίσινωραϊσας του παντός». Να αποσμείζουν τους «δακρυρρόους θρήνους τους» με τα μύρα της ανοιξιάτικων ανθέων και τα γλυκά μέλη των ιερών υμνολογιών. Η θεσπέσια ακολουθία του Όρθρου του Μεγάλου Σαββάτου θεωρείται ως η εξόδιος ακολουθία του Κυρίου μας!

Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας παραλλήλιστα την ταφή του Κυρίου με την ανάπαυση του Θεού κατά την εβδόμη ημέρα της Δημιουργίας (Γεν.2:3). Ο «όλβιος τάφος» είναι η κλίνη της αναπαύσεως του Υιού του Θεού, ο Οποίος κατάπαυσε από το έργο της αναδημιουργίας του ανθρώπου και την αγία αυτή ημέρα αναπαύεται. Το θαυμάσιο δοξαστικό των αίνων του Όρθρου του Μ. Σαββάτου τονίζει εμφαντικά αυτή την παρομοίωση: «... Τούτο εστι το ευλογημένονΣάββατον' αυτή εστίν η της καταπαύσεως ημέρα, εν η κατέπαυσεν από πάντων των έργων αυτού ο μονογενής Υιός του Θεού δια της κατά τον θάνατον οικονομίας τη σαρκίσαββατίσας...».

Ενώ η πανάγια Σάρκα του Κυρίου μας αναπαυόταν στη γη, η ψυχή Του συνέχιζε το απολυτρωτικό έργο στον Άδη. Εκεί δόθηκε η πιο αποφασιστική «μάχη» όλων των εποχών. Αναμετρήθηκε η ζωή με το θάνατο, ο παράδεισος με το άδη, ο Χριστός με το διάβολο. Από την τιτάνια αυτή πάλη νικήθηκε κατά κράτος ο διάβολος, καταπατήθηκε και κουρελιάστηκε ο θάνατος και άνοιξε διάπλατα ο

παράδεισος για τους πιστούς του Χριστού. Αυτό το μεγάλο θρίαμβο αποτυπώνει θαυμάσια το εξής τροπάριο της εορτής: «Σήμερον ο άδηςστένωνβοά'Κετελήθη μου το κράτος' ο ποιμήν εσταυρώθη και τον Αδάμ ανέστησεν' ων περεβασίλευονεστέρημαι, και ους κατέπιον ισχύσας, πάνταξεξήμεσα'εκένωσε τους τάφους ο σταυρωθείς' ουκ ισχύει του θανάτου το κράτος...».

Οι ορθόδοξοι πιστοί με θλίψη στην ψυχή, με βουρκωμένα μάτια και συναισθηματική φόρτιση πλησιάζουμε στον ιερό Επιτάφιο να προσκυνήσουμε το νεκρό Κύριο και να του εναποθέσουμε λίγα ανοιξιάτικα λουλούδια. Περισσότερο θέλουμε να του εναποθέσουμε την καρδιά μας και την ελπίδα μας. Η βεβαιότητα της λαμπροφόρου Αναστάσεώς Του μας γεμίζει αισιοδοξία και ουράνια χαρά. Διότι η δική Του Ανάσταση είναι η απαρχή και της δικής μας αναστάσεως. «Νυνί δε Χριστός εγήγερται εκ νεκρών, απαρχή των κεκοιμημένωνεγένετο... έσχατος εχθρός καταργείται ο θάνατος» (Α'Κορ.15,20,26). Αυτή είναι η πιο χαρμόσυνη αγγελία της ανθρώπινης ιστορίας, η πιο ελπιδοφόρα πίστη σε όλους τους κόσμους. Αυτή η μακάρια πίστη διώχνει μακριά μας κάθε κατήφεια. Δε μας φοβίζει πια τίποτε, διότι ό,τι και να μας συμβεί ο τελικός μας θρίαμβος είναι προδιαγεγραμμένος και η ανάστασή μας είναι προαποφασισμένη από τον Νικητή του θανάτου, τον Αναστάντα Κύριό μας Ιησού Χριστό!

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΤΗΜΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ